

**КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШДА ЗАМОНАВИЙ
ЁНДАШУВЛАР: ФАВҚУЛОДДА ЧОРАЛАР, МОЛИЯВИЙ
НАЗОРАТ ВА ИНСТИТУЦИОНАЛ ИСЛОҲОТЛАР.**

Saparov Baxtiyar Doshniyazovich

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
magistratura tinglovchisi*

Аннотация

Ушбу мақолада Ўзбекистон Республикасида сўнгги ўн йилликда коррупцияга қарши курашиш соҳасида амалга оширилган тизимли ислоҳотлар таҳлил қилинган. Хусусан, 2025–2026 йилларнинг “фавқулодда чоралар йили” сифатида белгиланиши доирасида жорий этилган тезкор чора-тадбирлар, молиявий назорат механизмларининг такомиллаштирилиши ҳамда институционал ўзгаришлар илмий жиҳатдан ўрганилган. Шунингдек, рақамли технологиялар ва сунъий интеллект имкониятларидан фойдаланиш орқали коррупция хавфларини камайтириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилган. Таҳлил жараёнида миллий қонунчилик ҳужжатлари, халқаро ташкилотлар ҳисоботлари ва амалий мисоллар асос қилиб олинган. Мақола якунида коррупцияга қарши кураш самарадорлигини оширишга қаратилган муҳим хулосалар ва амалий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: коррупция, антикоррупция сиёсати, фавқулодда чоралар, молиявий назорат, ички аудит, комплајенс, рақамли технологиялар, сунъий интеллект, электрон ҳукумат, ҳисоб палатаси, институционал ислоҳотлар, шаффофлик, давлат бошқаруви

Ўтган ўн йилда Ўзбекистонда коррупцияга қарши курашда кенг қўламли ислоҳотлар амалга оширилди. Юқори давлат раҳбарияти 2025–2026 йилларда «фавқулодда чоралар йили» деб эълон қилган ҳолда

барча соҳаларда назорат чораларини кучайтиришни белгилади. Давлат идораларида ички назорат ва **комплајенс хизматлари** жорий этилмоқда, молиявий назоратни кучайтириш ва Хисоб палатаси иштирокида ёпиқ текширувлар ўтказиш тартиби ўрнатилмоқда. Коррупцияга қарши курашиш стратегиясини беқамлаштириш мақсадида **Ахборот технологиялари** кенг миқёсда ишлатилмоқда (хатлов тизимлари, электрон давлат хизматлари). Шулар асосида ушбу таҳлилда фавқулодда чоралар (активлар блокировкаси, фавқулодда тўлов режалари, бошқа катта дебюрократик чоралар), молиявий назорат механизмлари (электрон электрон тижорат портали, ички аудит, декларациялар ва молиявий интеллектуал текширувлар), ҳамда институтлар ислоҳоти (Ахборот-сотиб олиш агентлиги, ички назорат бўлимлари, Э-қарор ва суд ислоҳотлари) ўрганилади. Амалий мисоллар, ФАТФ ва ДХК ҳисоботлари, расмий ҳужжатлар асосида таҳлил юритилиб, маҳоратли қидирув натижасида муҳим хулосалар ва тавсиялар шакллантирилади.

Фавқулодда чоралар – коррупцияга қарши тезкор чораларни ўз ичига олган ҳолатлар. Масалан, Президентнинг ҳар бир мурожаатида ёки парламент қарорида коррупцияга қарши фавқулодда чоралар олиниши эълон қилиниши мумкин. 2025 йилида Президент мурожаати билан 2026 йил коррупцияга қарши «**фавқулодда чоралар йили**» деб белгиланди. Қонун ва президент фармонларида давлат ва жамият бошқарувида барча даражада **комплајенс ва ички назорат бўлинмалари** жорий этилиши, фуқароларнинг тенглиги кафолатланиши кўрсатилган.

Молиявий назорат – давлат бюджети ва ресурсларидан фойдаланишни таҳлил қилиш жараёни. Хисоб палатаси ҳамда ички аудит органлари орқали молиявий назорат олиб борилади. Ҳаракатлар буйруқлари (фармонлар)да Хисоб палатаси бюджет харажатлари устидан

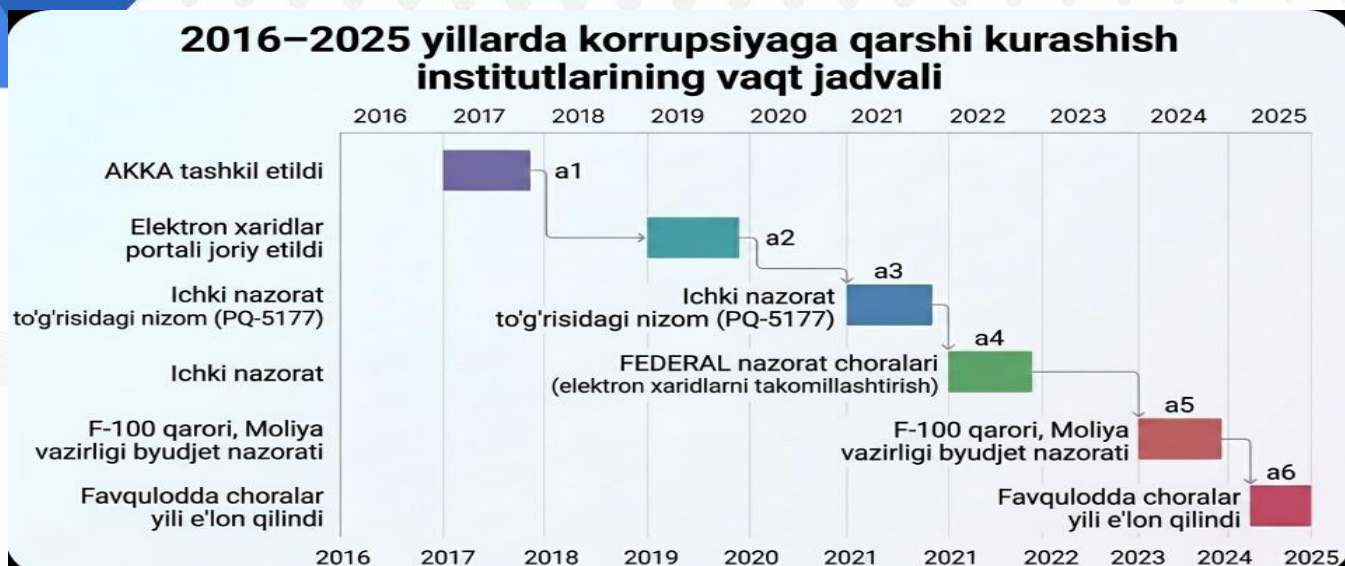
назорат қилиш, стратегик ва ИТ аудит стандартларини ишлаб чиқиш вазифалари белгиланган.

Институционал ислохотлар – коррупцияга қарши курашда ташкилотлар ва қонунчиликни такомиллаштириш. Масалан, 2021 йилда Коррупцияга қарши кураш агентлиги (АККА) ташкил этилди, барча идораларда ички назорат тузилмалари қоидалари янги тартибда қабул қилинди. Электрон ҳукумат (Э-қарор) тизими орқали фаолият ошқор ва прокедуралар автоматлаштирилди. Суд тизимида адолат мезонларини кучайтириш ва рақамли қарорларини жорий этиш жараёнлари давом этмоқда.

- **2026 йил – Фавқулудда чоралар йили.** Президентнинг 2025 йил декбарр мурожаатида барча идораларда комплайенс хизматлари жорий этиш, ҳисоб-китобларни жанублантириш, шунингдек фуқароларнинг тенглиги ва очиқ назорат кафолатини таъминлаш каби вазифалар белгиланди.
- **2024 йил – Ф-100 фармони (10.07.2024).** Унда бюджет маблағларидан фойдаланиш назорати кучайтирилиши, кўплаб иқтисодий соҳа (инфрақурилиш, қурилиш ва бошқа) учун рисклар тизими жорий этилиши топширилди. Ҳисоб палата ва Иқтисодиёт вазирлиги мутасаддиларига ишчи гуруҳлар ташкил этиш вазифаси берилган.
- **2021 йил – PF-6257 фармони (06.07.2021).** Коррупцияга қарши муросасиз муносабат, оммавий назоратни кучайтиришга доир дастур тасдиқланди. Бу фармонда коррупция — давлат тараққиёти учун жиддий хавф экани қайд этилиб, барча раҳбар ва ходимлар учун коррупцияга қарши қатъий чоралар вазифаси белгиланди. Шунингдек, коррупцияга айбдор шахсларнинг очиқ электрон реестри юритилиши зарурлиги алоҳида ёзиб ўтилди.

- **2017 йил:** Коррупцияга қарши кураш агентлиги (АККА) ташкил этилди (Президент Фармони). Бу агентлик коррупция хавфларини таҳлил қилиш ва олдини олиш учун масъул бўлди. Шу йили коррупцияга қарши ягона тизимни тартибга солувчи қонунлар қабул қилинди.
- **2020–2021 йиллар:** Ахборотлаштирилган назорат тизимлари жорий қилинди. 2021 йилда ички назорат бўлимлари фаолияти учун намунавий Низом тасдиқланди. Электрон давлат хизматлари – Э-Ҳукумат (Э-қарор) портали орқали қарорлар кузатилади. Суд тизимида рақамли амалиётлар жорий этилди (Олий суд плаениумлари).
- **2022 йил:** Миллий антикоррупция агентлиги (хусусан истиқболи лойиҳалар учун) ва ички ўқув марказлари ташкил этилди. Бу йилнинг охиригача электрон бюджет назорати (e-xaridлар) мукаммаллаштирилди.
- **2023 йил:** Ўзбекистон FATF/EAG баҳоларидан ўтди; коррупцияга қарши ғояларини халқаро миқёсда кенг тарғиб қилиш бошланди. Шу пайтларда Молиявий мониторинг хизмати (DXX) ҳамкорлиги кучайтирилди.
- **2024 йил: Кучайтирилган тартиб:** Президент Фармони Ф-100 (июл 2024) билан бюджет назоратига янги стандартлар киритилди. Қорақалпоғистон ва вилоятларда хавф бошқаруви кўмиталари ташкил этилди.
- **2025 йил:** Президент фаолиятида “10-сонли қаулҳои” ва *комплаенс хизмати* фаолияти жорий этилди. Хисоб палата ҳисоботлари янада оширилди ва молиявий хатолар фош этилди (Instagram хабарид... сурат + FB).

Ўзбекистонда коррупцияга қарши курашиш сўнгги йилларда тизимли ва босқичма-босқич равишда янги сифат даражасига кўтарилди. Бу жараёнда фавқулодда чоралар, молиявий назорат механизмлари ҳамда институционал ислохотлар ўзаро уйғун ҳолда амалга оширилиб, ягона самарали антикоррупция сиёсати шакллантирилмоқда.

Аввало, фавқулодда чоралар давлат раҳбариятининг қатъий сиёсий иродасини намоён этди. 2025–2026 йилларнинг “фавқулодда чоралар йили” сифатида белгиланиши барча соҳаларда назоратни кучайтириш, коррупцион ҳолатларга нисбатан муросасиз муносабатни қарор топтиришга хизмат қилди. Бу эса тезкор қарорлар қабул қилиш, активларни назорат қилиш ва бюрократик тўсиқларни қисқартириш орқали амалий натижалар бермоқда.

Иккинчидан, молиявий назорат тизими сезиларли даражада такомиллаштирилди. Хисоб палатаси, ички аудит ва комплаенс хизматлари орқали бюджет маблағларининг сарфланиши устидан доимий мониторинг ўрнатилди. Электрон давлат харидлари, декларация тизими ва рақамли аудит механизмларининг жорий этилиши инсон омилини камайтириб, шаффофликни таъминлашга хизмат қилмоқда. Айниқса, рискка асосланган назорат моделларининг жорий қилиниши молиявий интизомни кучайтиришда муҳим омил бўлди.

Учинчидан, институционал ислохотлар коррупцияга қарши курашнинг барқарор асосини яратди. Махсус ваколатли органлар, жумладан, антикоррупция агентликлари ташкил этилиб, барча давлат идораларида ички назорат тизимлари жорий қилинди. Электрон ҳукумат, рақамли суд тизими ва очиқ маълумотлар платформалари орқали давлат бошқарувида очиқлик ва ҳисобдорлик янги босқичга чиқди.

Шу билан бирга, халқаро стандартларга мослашиш ва глобал институтлар билан ҳамкорлик қилиш мамлакатнинг антикоррупция сиёсатига ишончни оширмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистонда коррупцияга қарши кураш эндиликда алоҳида чора-тадбирлар эмас, балки комплекс ва рақамлаштирилган бошқарув моделига айланмоқда. Мазкур ёндашувнинг изчил давом эттирилиши коррупция хавфларини минималлаштириш, давлат ресурсларидан самарали фойдаланиш ва жамиятда адолат тамойилларини мустаҳкамлашнинг асосий кафолати ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. – Тошкент, 2025.
2. RF-6257-сон Фармон. “Коррупцияга қарши муросасиз муносабатни шакллантириш чора-тадбирлари тўғрисида”. – 2021 йил 6 июль.
3. Ф-100-сон Фармон. Давлат молиявий назоратини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида. – 2024 йил 10 июль.
4. Коррупцияга қарши курашиш агентлиги. Коррупцияга қарши курашиш бўйича йиллик ҳисоботлар. – Тошкент, 2021–2025.
5. Ҳисоб палатаси. Давлат бюджети ижроси бўйича ҳисоботлар. – Тошкент, 2022–2025.

6. Financial Action Task Force. Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Reports. – 2023.
7. Евроосиё гуруҳи. Ўзбекистон бўйича ўзаро баҳолаш ҳисоботи. – 2023.
8. Ўзбекистон Республикаси Олий суди. Суд амалиёти ва рақамлаштириш бўйича қарорлар тўплами. – 2022–2024.
9. Иқтисодиёт ва молия вазирлиги. Давлат молиявий бошқаруви ва бюджет назорати бўйича материаллар. – 2024.
10. E-qaror тизими. Электрон ҳукумат платформаси материаллари ва маълумотлари. – 2021–2025.